

Η συμβολή της φορολογικής πολιτικής στην ανάπτυξη

Description

Μιράντα Ξαφά*

Παρά τους αντίθετους ανέμους που προκαλούν οι μεγάλες αναταραχές και οι ραγδαίες αλλαγές στο διεθνές περιβάλλον, οι μακροοικονομικές προοπτικές της Ελλάδας παραμένουν πιο θετικές από αυτές της Ευρωζώνης και το 2025, για συγκυριακούς κυρίως λόγους. Οι χειμερινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επιβεβαιώνουν την ανθεκτικότητα της ελληνικής οικονομίας, εκτιμώντας τον ρυθμό ανάπτυξης στο 2,1%-2,3% την τριετία 2024-26 σε σχέση με μόλις 0,8%-1,6% στην Ευρωζώνη. Όμως η Ελλάδα έχασε πολύτιμο χρόνο λόγω της πελατειακής διαχείρισης της εξουσίας που οδήγησε τη χώρα σε χρεοκοπία και μνημόνια, με αποτέλεσμα η απόσταση από το μέσο εισόδημα Ε.Ε. να παραμένει μεγάλη. Με έτος βάσης το 2008, το κατά κεφαλήν διαθέσιμο εισόδημα στην Ελλάδα ήταν στο 81,6% το 2023 έναντι 111,1% στην Ε.Ε. Συγχρόνως το χρέος παραμένει το υψηλότερο στην Ε.Ε. και αποτελεί πηγή αβεβαιότητας, καθώς το χαμηλότοκο χρέος προς τους Ευρωπαίους εταίρους που λήγει αναχρηματοδοτείται με ομόλογα που πωλούνται στους επενδυτές με όρους αγοράς.

Μετά τη λήξη του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας το 2026, ο ρυθμός ανάπτυξης προβλέπεται να μειωθεί στον δυνητικό ρυθμό περίπου 1% που καθορίζεται από τα θεμελιώδη μεγέθη της ελληνικής οικονομίας, συμπεριλαμβανομένης της μείωσης και γήρανσης του πληθυσμού. Βασικός στόχος της οικονομικής πολιτικής θα πρέπει να είναι η αύξηση του δυνητικού ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας, στον βαθμό που το ζητούμενο είναι η σύγκλιση με τις χώρες της Ευρωζώνης και η σταδιακή μείωση του

χρέους κάτω από το 100% του ΑΕΠ. Ο μόνος τρόπος για να εξασφαλιστεί ταχύρρυθμη ανάπτυξη μεσοπρόθεσμα παρά τις αρνητικές δημογραφικές τάσεις, είναι με επενδύσεις που αυξάνουν την παραγωγικότητα. Οι προϋποθέσεις είναι γνωστές: επιτάχυνση της απονομής δικαιοσύνης, αύξηση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης, περαιτέρω απλοποίηση της αδειοδότησης των επενδύσεων, ολοκλήρωση του κτηματολογίου και των χρήσεων γης, βελτίωση της εκπαίδευσης και σύνδεση με την αγορά εργασίας, μείωση της φορολογίας στην παραγωγή και στα εισοδήματα (όχι στην κατανάλωση), δηλαδή μείωση των άμεσων και όχι των έμμεσων φόρων.

Ξεκινώντας από το τελευταίο, η μείωση της φορολογίας στην παραγωγή και στα εισοδήματα θα βοηθούσε στην κάλυψη του επενδυτικού κενού που δημιουργήθηκε στα χρόνια της κρίσης 2010-18 και παραμένει βαθύ. Η αύξηση της απασχόλησης τα τελευταία χρόνια και η μείωση του βάρους στη μισθωτή εργασία με τη μείωση των ασφαλιστικών εισφορών βοηθούν, αλλά δεν επαρκούν. Η «φορολογική σφήνα», δηλαδή η διαφορά ανάμεσα στον καθαρό μισθό που εισπράττει ο εργαζόμενος και στο κόστος για την επιχείρηση που τον προσέλαβε, παραμένει τεράστια και αποτελεί αντικίνητρο για προσλήψεις. Παρά τις σταδιακές μειώσεις, οι ασφαλιστικές εισφορές παραμένουν υψηλές και η φορολογική κλίμακα έντονα προοδευτική, με τον ανώτατο συντελεστή 44% να επιβάλλεται σε εισοδήματα άνω των 40.000 ευρώ, πολύ χαμηλότερα απ' ό,τι στις άλλες χώρες της Ε.Ε. Με σωρευτικό πληθωρισμό 17% την τελευταία τριετία, η μη τιμαριθμοποίηση της κλίμακας αναιρεί τις μειώσεις φόρων που διατυμπανίζει η κυβέρνηση, καθώς τα αυξημένα εισοδήματα πέφτουν σε υψηλότερη φορολογική κλίμακα. Το ΚΕΦΙΜ έχει προτείνει αναλογική φορολογία (flat tax), πρόταση που υποστήριξε και ο ΟΟΣΑ πρόσφατα. Κατ' ελάχιστον θα πρέπει να διπλασιαστεί σε 80.000 ευρώ το όριο εισοδήματος πάνω από το οποίο επιβάλλεται ο ανώτατος φορολογικός συντελεστής 44%, ώστε να μειωθεί η προοδευτικότητα της σημερινής φορολογικής κλίμακας που δυσκολεύει σημαντικά την προσέλκυση εξειδικευμένου και διευθυντικού προσωπικού στη χώρα μας και επιτείνει το ήδη οξύ πρόβλημα της φυγής ανθρώπινου δυναμικού.

Ταυτόχρονα, το φορολογικό πλαίσιο που διέπει τις αποσβέσεις θα μπορούσε να προσφέρει μεγαλύτερα κίνητρα για επενδύσεις, ώστε η χώρα να αυξήσει τις επενδύσεις σε σχέση με το ΑΕΠ από 14% σήμερα πλησιέστερα στον ευρωπαϊκό μέσο όρο 22%. Η Ελλάδα παραμένει η μόνη χώρα της Ε.Ε. που ταυτόχρονα (α) προβλέπει ένα πολύ περιορισμένο χρονικό διάστημα 5 ετών μέσα στο οποίο μπορεί να γίνει συμψηφισμός ζημιών με μελλοντικά κέρδη (carry forward) και (β) περιορίζει αυστηρά τη δυνατότητα προσαρμογής των φορολογικών αποσβέσεων στην ωφέλιμη ζωή του παγίου, καθορίζοντας τις αποσβέσεις βιομηχανικού εξοπλισμού σε 10% τον χρόνο για 10 χρόνια. Ο συνδυασμός αυτών των χαρακτηριστικών πλήττει ειδικά τις επιχειρήσεις που

επενδύουν συστηματικά σε ψηφιακό εξοπλισμό, που απαξιώνεται γρήγορα, και σε αυτές που επενδύουν σε πάγια με μακρύ χρόνο απόδοσης, οπότε τα 5 χρόνια carry forward δεν επαρκούν. Θα μπορούσε να αυξηθεί η διάρκεια του συμψηφισμού ζημιών με μελλοντικά κέρδη (carry forward) στα 10 χρόνια και να δοθεί η δυνατότητα επιλογής επιταχυνόμενων αποσβέσεων σε 5 χρόνια για επενδύσεις που απαξιώνονται γρήγορα, αντί της γραμμικής απόσβεσης σε 10 χρόνια που ισχύει σήμερα. Το όφελος θα ήταν σημαντικά: βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της δυνατότητας προσέλκυσης νέων επενδύσεων και ενίσχυση του στόχου της κυβέρνησης να αυξηθεί το μερίδιο της μεταποίησης στην εθνική οικονομία από το 10% πλησιέστερα στο 15% που είναι ο μέσος όρος στην Ε.Ε., με έμφαση στην τεχνολογία και στο ανθρώπινο δυναμικό με ψηφιακές δεξιότητες.

Η μείωση της φορολογίας στην παραγωγή και στα εισοδήματα θα βοηθούσε στην κάλυψη του επενδυτικού κενού.

Οι επιχειρήσεις ζητούν επιτάχυνση των φορολογικών αποσβέσεων νέων επενδύσεων, αλλά η κυβέρνηση μοιάζει απρόθυμη να προχωρήσει χωρίς τη σύμφωνη γνώμη της Κομισιόν να μη λογίζονται ως φορολογική δαπάνη, και έτσι να μην εμπίπτουν στο ετήσιο όριο αύξησης δημοσίων δαπανών που επιβάλλει το νέο δημοσιονομικό σύμφωνο. Προκειμένου να αποφευχθούν χρονοβόρες διαπραγματεύσεις με την Κομισιόν με αβέβαιη έκβαση, προτείνουμε στην κυβέρνηση να προχωρήσει άμεσα στην επιτάχυνση των αποσβέσεων περικόπτοντας άλλες δαπάνες. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να αποσυνδέσει όλα τα επιδόματα, ύψους εκατοντάδων εκατομμυρίων, από την αύξηση του κατώτατου μισθού (που περιλαμβάνει την αύξηση της παραγωγικότητας) και συνδέοντάς τα με τον πληθωρισμό. Δεν υπάρχει λόγος τα επιδόματα να αυξάνονται ταχύτερα από τον πληθωρισμό.

Προφανώς η φορολογική πολιτική δεν αρκεί για να δρομολογηθεί ισχυρή ανάπτυξη σε συνθήκες δημοσιονομικής σταθερότητας. Σημαντική πρόκληση είναι η βελτίωση της λειτουργίας της Δικαιοσύνης και του κρατικού μηχανισμού. Στην έκθεση World Justice Project για τον δείκτη Rule of Law, η Ελλάδα κατατάσσεται στην 47η θέση σε σύνολο 142 χωρών και στην 29η θέση σε σύνολο 31 ανεπτυγμένων χωρών (Ε.Ε., ΕΖΕΣ και ΗΠΑ) το 2024. Η κατάταξη της Ελλάδας παρέμεινε ακριβώς ίδια σε σχέση με το 2023 και δεν διαφαίνεται τάση βελτίωσης από το 2015 που ξεκίνησε η έρευνα. Στο Δημόσιο πρέπει να σταματήσει οριστικά η κομματική στελέχωση των διαθέσιμων θέσεων στον κρατικό μηχανισμό και να ισχύσει πραγματική αξιοκρατία. Το σύστημα της στοχοθεσίας, αξιολόγησης και μπόνους των προϊσταμένων που θεσμοθετήθηκε στο Δημόσιο με τον νόμο 4940/2022 και τέθηκε σε εφαρμογή σταδιακά, είναι ένα πρώτο βήμα. Αφορά περίπου

250.000 υπαλλήλους του ευρύτερου δημόσιου τομέα, ενώ εξαιρούνται οι εκπαιδευτικοί, δικαστικοί, νοσηλευτές, γιατροί, αστυνομικοί και στρατιωτικοί. Χωρίς περαιτέρω βελτίωση της διαφάνειας, αξιολόγησης και στοχοθεσίας σε όλο το Δημόσιο, η προσέλκυση επενδύσεων και η αύξηση της παραγωγικότητας θα είναι δύσκολη διαχρονικά.

**Η Μιράντα Ξαφά είναι μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου του Κέντρου Φιλελεύθερων Μελετών (ΚΕΦΙΜ).*